

Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen, betänkande av LSS-utredningen (SOU 2018: 88)

Sammanfattning

Strömsunds kommun ställer sig huvudsakligen positiv till utredningens inriktning att lagen bör förändras så att brukarna inom de angivna målgrupperna kan erbjudas insatser som upplevs svara mot behoven. Det är dock mycket oroväckande att kommunernas kostnader bedöms kunna öka med omkring 300 – 400 miljoner kronor per år, vilket även synes lågt räknat.

Synpunkter lämnas enbart på vissa avsnitt och följer betänkandets kapitelindelning.

3. Utgångspunkter och allmänna överväganden

Strömsunds kommun instämmer i att varje sektor i samhället måste ta ett större ansvar för att ge alla möjlighet att delta och bidra i arbetslivet och skolan. Människor ska inte bli hänvisade till att söka insatser enligt LSS för att andra sektorer undandrar sig sitt ansvar. Ur ett kommunperspektiv måste betonas att en sådan utveckling behöver förhindras. Kommunerna tar redan, genom omställningen av arbetsförmedlingen, ett mycket stort ansvar för personer med funktionsnedsättningar och arbetshinder av olika slag.

4. Personer som omfattas av LSS

Strömsunds kommun instämmer i att de tre grupperna inom personkretsarna bör vara kvar. Över tid har en praxis utvecklats vad gäller personkretsbedömning där kommunen inte ser att någon ytterligare reglering skulle fylla en funktion. Det ter sig närmast som en självklarhet att anpassa språket så att lagens namn använder *funktionsnedsättning* istället för funktionshinder. Om avsikten är att modernisera behöver man komma ihåg att det alltid finns en risk att ord och begrepp devalveras över tid och så småningom uppfattas ha en negativ laddning. Ytterligare begrepp finns också inom området, exempelvis ordet funktionsvariationer, som förs fram i vissa sammanhang.

5. Bostaden

Strömsunds kommun instämmer i att det kan finnas behov av ytterligare en insats där även ledsagarservice inkluderas. Den nya insatsen *personlig service och boendestöd* kan innebära bättre tillgänglighet till rätt insatser utifrån behov för personer som redan har ett bra boende, klarar många delar i sitt dagliga liv och därmed inte behöver en särskild boendeform. Den som idag har stöd i sitt boende enligt LSS får det inom ramen för ett beslut om LSS-bostad där den en-

skilde hänvisas till en bostad som kommunen tillhandahåller. Med den nya insatsen kommer fler personer med insatser i den egna bostaden att innebära en utmaning och ökade kostnader. Det medför en geografisk spridning och resor på liknande sätt som i hemtjänst, vilket särskilt märks i en kommun som Strömsund med låg befolkningstäthet och långa avstånd.

6. Barn och familjer

I denna del återkommer betänkandet i sina överväganden till att barn med funktionsnedsättning och deras familjer behöver ett mer samordnat och flexibelt stöd med möjlighet till insatser som är bättre anpassade till den individuella situationen. Utgångspunkten tas från de befintliga insatserna avlösarservice, korttidstillsyn, korttidsvistelse och boendeformer för barn.

Strömsunds kommun ser positivt på den ansatsen i utredningen, men ser även att det här kan uppstå just de ökade kostnader som omnämns i generella ordalag och som kan fördela sig mycket olika beroende på vilka barn och vilka familjer som finns i en enskild kommun.

Strömsunds kommun delar i stort bilden att bostad med särskild service riktad till gymnasieungdom ("elevhem") kan behöva omgärdas med egna riktlinjer, då skillnaderna i kvalitet och innehåll i sådana fall är svåra för en enskild kommun att ha en uppfattning om.

7. Gemenskap

Vad gäller ledsagarservice har Strömsunds kommun framfört att det är positivt att insatsen inkluderas i den nya föreslagna insatsen personlig service och boendestöd. Strömsunds kommun ser därtill positivt på att insatsen kontaktperson är kvar och att insatsen ska kunna verkställas som gruppaktivitet.

Strömsunds kommun är väl bekant med svårigheterna, dels att hitta uppdragsstagare, dels för personer med funktionsnedsättning att skapa nya kontakter och relationer. Här finns en möjlighet att stödja personer i målgruppen till större delaktighet i samhällslivet. Det kan även vara viktigt ur en trygghetsaspekt för den enskilde att tiden med kontaktpersonen inte tenderar att enbart omfatta aktiviteter eller möten på tu man hand.

8. Sysselsättning

Strömsunds kommun instämmer i förslaget om reglering av utbetalning av habiliteringsersättning genom bestämmelser i befogenhetslagen.

Strömsunds kommun delar inte uppfattningen att habiliteringsersättningen har en liten betydelse, tvärtom menar Strömsunds kommun att den är viktig och motiverande för många deltagare i daglig verksamhet.

Strömsunds kommun delar betänkandets uppfattning att daglig verksamhet är en insats som kan ge sysselsättning och vardagligt sammanhang. Det är bra att den enskilde som får beslut om insatsen daglig verksamhet får rätt till en inledande kartläggning för att fastställa hur insatsen bäst kan anpassas och utformas utifrån de individuella behoven.

Strömsunds kommun menar att den inledande utgångspunkten om andra samhällssektorer ansvar här bör vara i fokus. Det är väsentligt ur ett övergripande perspektiv att personer med funktionsnedsättning inkluderas i samhället, inte minst inom området sysselsättning och arbete. Samordning mellan daglig verksamhet och den "vanliga" arbetsmarknaden bör eftersträvas och stödjas ytterligare. Till detta behöver kommunerna medel som finns kvar på längre sikt och som kan förstärka den delen av arbetsmarknadspolitiken.

9. Samordning och planering

Strömsunds kommun känner tveksamhet inför förslaget om att insatsen rådgivning och annat personligt stöd ska finnas kvar och byta benämning till *särskilt expertstöd*. Betänkandet framhåller att insatsen för rådgivning och annat personligt stöd i LSS ger betydande möjligheter till personligt stöd i olika situationer för personer med funktionsnedsättningar. Samtidigt konstateras att många som upplever att det är oklart vad insatsen kan innehålla och att variationerna mellan landstingen (regionerna) är stora när det gäller omfattningen av verksamheten.

Strömsunds kommun menar att det förvisso kan vara så att den enskilde har behov av stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar. Byte av benämning på insatsen leder inte till någon större klarhet i detta. Samordnade insatser är självklart av stor vikt. Krav på samordnad individuell plan finns redan inom och mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård och bör omfatta även de personer som är målgrupp för LSS.

11. Ansvarsfördelningen mellan stat och kommun

Strömsunds kommun delar uppfattningen i betänkandet att staten ska ha hela ansvaret för insatsen personlig assistans. Särskilt mindre kommuner kan ha svårigheter att upparbeta erfarenhet för handläggning av ansökningar om personlig assistans. Enskilda fall får ibland stor betydelse för användandet av en kommuns resurser. Utredningarna är ofta mycket omfattande och innehåller komplicerade frågor om medicinska behov, föräldraansvar, egenvård m.m. Det finns risk för att utredningar och beslut inte når den nivå på enhetlighet över landet som krävs för att garantera rättssäkra bedömningar.

Strömsunds kommun vill i sammanhanget påminna om risken för att uppdraget att inte öka statens kostnader kan bli ett incitament som oavsiktligt leder till att den enskildes behov underskattas.

Strömsunds kommun vill framhålla att en kommun, mot bakgrund av kommunens grundläggande ansvar för stödet enligt LSS, kan ha ett bredare perspektiv om en persons olika behov, då kommunen ofta under långa perioder haft kännedom om den enskilde inom ramen för LSS samt beviljat insatser och även verkställt dessa. Denna kunskap om en persons förutsättningar i det dagliga livet är viktig vid bedömning av rätten till personlig assistans och kan förklara vissa skillnader i bedömningar mellan stat och kommun som synts hittills med det delade ansvaret. Om staten har hela ansvaret för personlig assistans bör det därför vidtas åtgärder för att garantera att den kännedom kommunen har kring personer som omfattas av LSS också ingår i beslutsunderlaget i enskilda ärenden som staten ansvarar för. Precis som utredningen noterar är det kommunerna som möter medborgarna i verkligheten. Kommunen bör alltså som huvudregel tillfrågas och få möjlighet att lämna uppgifter och yttra sig om den enskildes samlade behov pga. funktionsnedsättningen.

12. Privata aktörer och ekonomisk ersättning för personlig assistans

Betänkandet har på ett tydligt sätt problematiserat de faktorer som påverkar marknaden för personlig assistans och privata anordnare. Strömsunds kommuns erfarenheter av att vara ytterst ansvarig för att den enskilde får den personliga assistans man har beslut om skiljer sig troligen inte från andra kommuners. Ur kommunperspektiv utgör enskildas val och byten av anordnare en ekonomisk påverkan som inte är möjlig att förutse i budget.

Vad gäller schablonbeloppet instämmer Strömsunds kommun i förslagen kring att differentiera beloppet samt att kommunens ansvar inte ska täcka sjuklönekostnader utan ska vara begränsat till att tillfälligt tillgodose den assistansberättigades behov i det fall en privat anordnare inte tillhandahåller en vikarie.

13. Kvalitet, uppföljning och tillsyn

I betänkandet konstateras att det till stor del är den enskilde som avgör kvaliteten i insatsen personlig assistans som ges med stöd av assistansersättning, men att det ändå finns regler och system som tar sikte på att säkerställa kvaliteten. Vidare att anordnare av personlig assistans måste ha ledningssystem men att kvaliteten på dessa troligen varierar. Slutligen är betänkandets åsikt att det inte finns skäl att införa ytterligare regler kring kvaliteten i personlig assistans utan det måste vara en fråga för den praktiska tillämpningen och de enskilda som får stödet.

Strömsunds kommun ställer sig frågande till den enskildes möjlighet att alltid själv kunna bedöma kvaliteten i assistansen. Utredningen framhåller målkonflikten mellan statens möjligheter att kontrollera personlig assistans och den enskildes rätt att bestämma över sin personliga assistans med hänvisning till Inspektionen för socialförsäkringen (ISF). Utredningen konstaterar även att ISF rekommenderar regeringen att överväga att införa lagstöd som tillåter att IVO granskar med vilken kvalitet personlig assistans utförs. Strömsunds kommun hade välkomnat att utredningen även hade lagt förslag om kvalitetskrav på personlig assistans. Även med tanke på lagens intentioner om självbestämmande för den enskilde ter det sig märkligt att en så omfattande insats kan stå utanför reglering som i övrigt ställer krav på andra insatser enligt LSS.

14. Ny lag om stöd och service

Strömsunds kommun instämmer i att alla beslut om personlig assistans som kommunerna fattat anses utgöra beslut om assistansersättning och vara ett ansvar för Försäkringskassan i enlighet med reglerna i socialförsäkringsbalken. Dock kommer det att uppstå ett merarbete för kommunen då alla som fått beslut om personlig assistans eller assistansersättning före den 1 januari 2022 behöver söka sådan ersättning på nytt eller vända sig till kommunen för att ansöka om någon av de nya insatserna.

Strömsunds kommun menar att tidplanen för införande av den nya lagen är alltför snäv. Endast när det gäller personlig assistans och assistansersättning föreslås en längre övergångsperiod genom att alla beslut om som meddelats före den 1 januari 2022 upphör att gälla senast per den 1 januari 2025. Övriga nya insatser föreslås att införas den 1 januari 2022. Kommunerna är en huvudaktör på området och hamnar i en svårhanterlig situation. En kommun kommer att förväntas kunna ge svar och information till medborgarna under samma tidsperiod som befattningshavare själva behöver ta del av information och utbildning.

Utredningen föreslår att staten blir ensam huvudman för insatsen personlig assistans men att kommunerna fullt ut ska finansiera statens kostnader för assistansersättning för dem som beviljas upp till 20 assistanstimmar per vecka i genomsnitt. Strömsunds kommun menar att detta är inkonsekvent och att staten även skulle finansiera insatsen fullt ut.

Strömsunds kommun delar inte uppfattningen att kommunerna med lägre eller ingen medfinansiering skulle erbjuda LSS-insatser och andra kommunalt beslutade insatser av sämre kvalitet.

Strömsunds kommun menar att LSS-utjämnningen självklart behöver anpassas om förslagen på nya LSS-insatser förverkligas.

17. Konsekvenser av förslagen

I betänkandet påtalas att statens kostnader för assistansersättning ökade med 23 procent mellan år 2005 och 2017 samt att kommunernas kostnader för LSS-insatser också har ökat med 23 procent under samma period. Det är anmärkningsvärt att kommunernas kostnader genom förslagen ska tillåtas fortsätta öka. Omfattningen 300-400 miljoner kronor per år på grund av ökade kostnader för de nya kommunala LSS insatserna är inte acceptabel då kostnaderna inte heller fördelar sig jämnt utan kan drabba vissa kommuner.

Kontaktuppgifter

Strömsunds kommun
Box 500
833 24 Strömsund
0670-161 00

kommun@stromsund.se
www.stromsund.se